

ELEMA-SCHÖNANDER AB

1917 Aktiebolaget Elema grundades 1917 av L.J. Lange Optiska Affär i Göteborg. Elemas verksamhetsområde var elektromedicin och svagström. Kontor, lager och verkstad var inrymda i Langes fastighet Drottninggatan 30.

Så småningom kom även röntgen med på programmet, då Elema omkring 1920 erhöll generalagenturen för Reiniger Gebbert o. Schall A/G, Erlangen.

Bolagets styrelse: Ordförande med, dr Ivar Bagge, sekreterare Hugo Schramm, vilken även var bolagets direktör, suppleant Gunnar Larsson.

Rörelsekapitalet

Starten var blygsam. Aktiekapitalet utgjorde Kr. 25.000:- som höjdes 1923 till Kr. 75.000:- och 1925 till Kr. 150.000:-.

1920

Personalen

När jag kom till företaget i mars 1920 utgjordes personalen av följande: Verkmästare Häggstrand, ingenjör Selldén samt fyra montörer. Kontorspersonalen delades med Langes.

1921

En tysk ingenjör Martin, troligen från Erlangen, blev på våren 1921 anställd som ledare för röntgenavdelningen. Längre fram på året fick han emellertid förflyttning till Stockholm, då bolaget där skulle öppna en filial. Som efterträdare till ingenjör Martin kom ingenjör Vogel.

Herr Gustav Weber kom i bolagets tjänst detta år.

Hur stor omslutning försäljningen hade känner jag ej till, men vinstutdelningen för tiden 1920 - 1924 utgjorde 10 % med undantag för år 1922 då 7 % lämnades.

1922/25

Stockholms filialen - Wahrendorffsgatan

Filialen utvecklades gynnsamt. Även herr Gustav Weber flyttade till Stockholm och tog hand om försäljningen av elektromedicin och dentalutrustning. Ingenjör Martin slutade under året och efter honom kom ingenjör Sommer, men hur länge han stannade kan jag inte minnas.

November 1925 kom jag till Stockholm under några dagar för revision hos en agenturfirma som tillhörde Langes Optiska affär och hade sitt kontor tillsammans med Elema. Kontoret hade då flyttats till Södra Kungstornet. Affärslokalerna bestod av en rymlig butik med en trappa från butiken till kontorsrummen ovanför och bakom dessa en serviceverkstad och lagerutrymme.

Personal: Gustav Weber filialchef, Fru E. Nilsson korrespondent, Rud. Frankenberg för butiksförsäljningen, A. Kuhlín tull- och postman, servicemän: Verkm. P. Bauernschmidt och Gunnar Jonsson.

1926

Januari 1926 kom en ny tid för bolaget. Reiniger Gebbert o. Schall A/G i Erlangen övertogs av Siemenskoncernen och då RGS hade en del aktier i Elema-bolaget övergick även detta till Siemenskoncernen. Huvudkontoret flyttades till Stockholm och på grund därav kom även undertecknad till Stockholm i januari 1926. Ingenjörerna von der Burg och Lundberg, som förut varit anställda hos Siemens i Stockholm på röntgenavdelningen, flyttades över.

I Göteborg fortsatte bolaget sin verksamhet genom att öppna en filial och 1927 flyttades filialen till Kungsgatan 62. Som filialchef anställdes ingenjör F. Dohrmann. Teknisk personal: Ingenjör B. Selden, verkmästare L. Ramm och Holger Andreasson.

Till direktör utsågs Wilhelm Weber, som tillträdde befattningen i juni samma år, och som teknisk ledare tillsattes ingenjör von der Burg.

Styrelse: Direktör Nils Wallin ordförande
Direktör Hugo Schramm i Göteborg
Suppleant Direktör Wilh. Weber

1927

För att bättre komma i kontakt med tandläkare och kandidater på tandläkarinstitutet öppnades en depå i institutets fastighet, Holländaregatan. Vi hade där dentalförbrukningsmaterial och i den mån det fanns plats även utställning av dentalapparater.

Under tiden 1926 - 1930 var konkurrensen ganska hård i synnerhet inom röntgenområdet.

Några siffror på årsomsättningen kan tyvärr ej lämnas, men jag vill minnas att 1926 var försäljningssiffran ca Kr. 800.000:--. För denna 5-års period utdelade bolaget endast för 1929 3 %.

1930 höjdes aktiekapitalet till Kr. 400.000:--.

Under tiden 1926 - 1928 var Wilh. Weber direktör och under perioden 1929 - 1930 var doktor F. Stiller direktör.

1931

Från 1931 övertog Gustav Weber ledningen och blev bolagets direktör.

I förvaltningsberättelsen omnämnde styrelsen "att valutakrisen hösten 1931 förorsakade väsentliga förluster" och 1932 omnämndes "att affärsresultatet påverkas av det rådande labila valutaförhållandet och större

avskrivning på utestående fordringar".

1934 Hösten 1934 flyttade bolaget till centrum, Kungsgatan 34, med utställning och butik i bottenplan. Kontor och verkstad en trappa upp samt kassa och bokföringsavdelning två trappor upp. Samtidigt flyttade dentalavdelningen från Holländaregatan till Kungsgatan, så att bolaget fick hela Stockholms avdelningen samlad under samma tak. Vi började även så smått med Malmö-avdelningen där verkmästare Bauernschmidt placerades.

1935 Wilh. Weber, som varit chef för dentalavdelningen på Holländaregatan 20, avled i början av året 1935. Herr H. Gut blev hans efterträdare.

Enligt förvaltningsberättelsen 1934 "Det allmänna affärsläget har kommit till uttryck hos oss i det att ordertillgången varit större än året förut. Det osäkra valutaläget har dock försvårat dispositionerna och då prisläget för vår bransch varit ogynnsamt har det ekonomiska resultatet ej varit tillfredsställande".

1938 Malmö-avdelningen utvecklades till filial och en av våra ingenjörer från Stockholm, ingenjör Giers blev filialchef. Kontoret på Skomakaregatan 4 var för litet och den nya adressen blev Djäknegatan 2 A, stor 206 kvm. modern, med butik och utställningslokal i gatuplan och kontor en trappa upp.

Under tiden 1935 - 1936 uppstod mellan Järnhs Elektriska AB och bolaget ett samförstånd som längre fram utvecklades till samarbete. Så kom kriget hösten 1939. Bolaget, som varande tyskt företag, svartlistades av engelsmännen, varför en överenskommelse träffades att Järnhs skulle stå för exporten. Vi hade just då ganska stora exportaffärer på Sydamerika.

1939 Järnhs hade 1939 byggt en ny fabrik i Hagalund ~~som var färdig~~ för tillverkning av moderna röntgen- och elektromedicinska apparater ~~och var densamma färdig~~ omkring 1940. Järnhs kontor som förut var beläget Malmtorsgatan 8 i Stockholm flyttades till Solna.

Elemas vinstutdelning under 1930 talet:

Vinstutdelning:	1931	4 %
	1932	-
	1933	5
	1934	-
	1935	4
	1936	5
	1937	6
	1938	8
	1939	8
	1940	8

1932/1940 Styrelse: Direktör N. Wallin ordförande
Direktör Herman Ljunggren
Suppleant Direktör Gustav Weber

1940 Aktiekapitalet höjdes till Kr. 700.000:-

1940/1945 Under denna period hände inte något särskilt. I förvaltningsberättelserna framkommer inga väsentligheter. Vinstutdelning för tiden 1940/43 höll sig till 8 % och omsättningen var lite ojämn, men i medeltal håller årsomsättningen 5.000.000:-.

1941/42 Styrelse: Direktör H. Ljunggren
Suppleant Direktör G. Weber

1943 Direktör H. Ljunggren
Advokat A.W. Schumacher
Doktor T. Sehmer
Suppleant Direktör G. Weber

1944/45 Advokat A.W. Schumacher
Direktör H. Ljunggren
Direktör G. Weber
Suppleant W. Wretlind

1946 I början av året kom Flytkapitalbyrån. Advokat Gösta Hansson från Sandströms Advokatbyrå anmälde sig som ombud för Flytkapitalbyrån och önskade uppgift om eventuellt tyskt kapital eller andra värden som fanns i bolaget. Vid den ordinarie bolagsstämman 3/6 1946 invaldes advokat Hansson som ordinarie ledamot.

Vinstutdelning:	1941	8 %
	1942	8
	1943	8
	1944/45	ingen utdelning

1946/47 Styrelse: Direktör H. Ljunggren
Direktör Gustav Weber
Advokat Gösta Hansson
Suppleant Civ.ing. W. Wretlind

1948 Beslaget varade i två år. Under denna tid hade direktör Weber samlat ett konsortium som var villigt att satsa kapital för att övertaga Elema-bolaget. 1948 bildades AB Signhild som skulle vara takbolag för en kommande koncern. Aktiekapital 1.000.000:-.

Samma år inköptes Elemas aktier för	950.000:-
även Järnhs Elektr. AB, Järnhs Röntgenrör-fabr. AB och Signhilds Fastighets AB för	<u>484.370:-</u>
	1.434.370:-
	=====

Elemas verksamhet utvecklades gynnsamt enligt styrelsens verksamhetsberättelser. "Exporten ökade betydligt och nya marknader vanns för bolagets produkter."

1948/50 Dentalavdelningen avvecklades då direktör Weber ansåg att den ej var lämplig inom ramen för ~~den~~ ^{bolagets} verksamhet, man skulle endast sälja SRW:s dentalapparater till återförsäljare.

En nystartad dentalfirma Ångrens Dental AB övertog avdelningen och fick samtidigt löfte om att bli ensamförsäljare av Siemens Dentalapparatur.

September 1950 flyttade Elema till koncernens egen fastighet, Industrivägen 23, Solna. Fabriksfastigheten hade byggts till under året och stod färdig för inflyttning.

Något år efter vår inflyttning kom Kifa, en ny medlem i familjen och det blev anledning till nya utbyggningar av fastigheten, som vid jämna mellanrum växt ut på bredden, längden och höjden. Den tidigare stora öppna gården blev till slut kringbyggd med utfart mot Banvaktsvägen.

Styrelsen för bolaget var under tiden 1948 - 53:

Ord.led. direktör Bror Edv. Järnh, direktör Gustav Weber, direktör H. Ljunggren, med.doktor Rune Elmquist och advokat A.W. Schumacher.

Suppleant diplomingenjör Bertil Edv. Järnh och civilingenjör Albert Magni.

Vinstutdelningen för verksamhetsåren 1948 - 1951 årligen 8 % och för åren 1948 och 1949 avsattes till Elemas Pensionsstiftelse Kr. 600.000:- (2 x 300.000)

Vinstutdelning för åren 1952 - 1955 lämnade årligen 5 % och avsättning till Pensionsstiftelsen 1953 Kr. 165.729:- och 1955 Kr. 200.000:-.

1954 För att kunna lämna tillfredsställande service till sjukhus och lasarett i Norrland öppnades en filial i Umeå. En villafastighet inköptes till bostad åt representanten ingenjör T. Breimark och under första tiden fick väl en del av utrymmena tjäna som kontor och lagerlokal. Maj 1957 flyttade bolaget till nya affärslokaler på Rådhusespålanaden, (227 kvm) 1965 flyttade bolaget ånyo och då till Västra Esplanaden 26, (375 kvm)

1957 I mars 1957 flyttade Göteborgsfilialen från Kungsgatan 62 till Norden-skiöldsgatan 19. Moderna och rymliga lokaler i bottenvåningen, 500 kvm. Även Malmö-kontoret flyttade sina affärslokaler till Rörsgölgatan 26 i nybyggd fastighet, lokalytan 455 kvm.

Enligt bolagsstämmans protokoll 20/6 1957 AB Signhild. "Direktör Weber ägnade minnet av mångårige styrelsekamraten och grundaren av Järnhs Elektriska AB Bror Edv. Järnh och hans stora insatser för utvecklandet av de delar av Elemagruppens företag inom vilka han varit verksam en tacksam hågkomst. Likaledes riktade direktör Weber tacksamhetens ord till

minnet av även under året bortgångna civilingenjören Torsten von der Burg".

1959/60 Elema har ständigt varit på frammarsch. Från 1948 blev det så gott som årligen jättekälv uppåt i försäljningssiffrorna.

Vid detta tillfälle vill jag erinra om en av de största beställningar vi erhållit i ett sammanhang då bolaget fick uppdraget att utrusta det nybyggda Sahlgrenska Sjukhuset i Göteborg med komplett röntgenutrustning och elektromedicinsk apparatur till ett värde av Kr. 6.420.000:-.

Under perioden 1956-60 utdelades 10 % till aktieägarna. Försäljningen ökade väsentligt och framförallt har exporten vuxit.

1959	avsattes till konjunkturinvestering och delcrederefond	kr	600.000:-
		"	260.000:-
1961	5 % utdelning. Aktiekapitalet höjs till		3.000.000:-

1965 Under 1965 lät bolaget uppföra en byggnad i Mölndal för filialen i Göteborg och inflyttningen ägde rum i augusti samma år. Fastigheten är byggd i bottenplan med källarplan. Fastighetens beteckning: Tomt nr 2 i Kråketorp, Kärragatan 3, Mölndal. Fastighetens storlek, bottenplan 969,92 kvm källarplan 504 kvm. Tomtens storlek total 5.881 kvm. Balansvärdet för fastigheten Kr. 1.700.000:-.

Koncernen har väl sört för byggnationen i Solna genom att övertaga Andersson & Libergs Kassaskåpsfabrik, kommanditbolag, vars fastighet gränsar till koncernens fastighetssödra gavel. Solnahöjds Restaurang med fastighet som gränsar till kassaskåpsfabriken har tidigare köpts av Järnhs Elektriska AB.

Åren 1961 - 1965 har varit relativt goda med stigande försäljningsresultat. Vinstutdelningen 1961 - 1964 var 5 % och 1965 12 %. Avsättningen till investeringsfonden gjordes 1964 med 550.000:- och 1965 med 800.000:-, så att bolagets totala investeringsbelopp utgör för närvarande kr 1.950.000:-.

1966 Den nya styrelsen 1966 utgör:

Ord.ledamöter: Direktör Gustav Weber, Med.dr Rune Elmquist, Civ.ing. Albert Magni, Advokat Rolf Magrell och Docent Börje Rudewald

Suppleanter: Direktör Bertil Edv. Järnh och Civ.ing. Eric Giers

För övrigt hänvisas till följande uppgifter på den årliga försäljningens storlek från 1938 - 1965 samt varulagrets balansvärde 1956 - 1965 och personaluppgifter.

Thorslund /17

ELEMA-SCHÖNANDER AB

- 1948 AB Signhild, holdingbolag, grundades 1948.
Styrelseurkunden, daterad 28/4 1948, är undertecknad av G. Weber,
Bror Edv. Järnh och A. Schumacher.
Aktiekapital 1.000.000:--.
- Styrelse: Direktör Bror Edv. Järnh, direktör G. Weber, direktör
Herman Ljunggren, med.doktor Rune Elmqvist och advokat
Adolf Schumacher.
Suppleanter: Diplomingenjör Bertil Edv. Järnh och
Civilingenjör A. Magni
- Samma år inköptes samtliga aktier i AB Elema, Järnhs Elektriska AB,
Järnhs Röntgenrörfabr. AB och Signhilds Fastighets AB
- 1950 Detta år inköptes 5.179 aktier i Kirurgiska Instrumentfabr. AB Kifa
och året därpå flyttade Kifa från Regeringsgatan 31 i Stockholm med
sitt kontor och lager till koncernfastigheten i Solna. Butiken blev
 kvar vid Regeringsgatan.
- 1951 Aktiekapitalet höjdes till kr 1.500.000:--.
Nyteckning av aktier i Fastighets AB Signhild kr 1.495.000:-- , således
utgör aktiekapitalet i detta bolag kr 1.500.000:--.
- 1958 Inköptes 230 aktier i Siemens Röntgen A/S, Köpenhamn, Dkr 704.975:--.
Bolaget höjde aktiekapitalet med kr 1.500.000:-- så att aktiekapitalet
utgjorde kr 3.000.000:--.
- 1959 Övertog^{av} Kifa 1.000 aktier i AB Nils Svalling kr 180.000:--.
- 1960 Inköptes samtliga aktier i Georg Schönander AB kr 1.200.000:--.
Även samtliga aktier inköptes i A/S Torben Söderberg, Köpenhamn,
Dkr 290.000:--.
- 1961 Ökning av aktiekapitalet i Siemens Röntgen A/S, Köpenhamn med Dkr 346.000:--
och A/S Torben Söderberg Dkr 100.000:--.
Aktiekapitalet i Elema höjdes med kr 2.000.000:-- och i Järnhs Elektriska AB
med kr 600.000:--.
Bolagets eget aktiekapital höjdes med kr 3.000.000:--.
- 1962 En ny röntgen och elektromedicinsk firma bildades i Oslo och koncernen
tecknade omkring 44 % av aktiestocken = 440 aktier Nkr 440.000:--.
Bolagets namn A/S Elektromed, Oslo.
- 1954/
1956 Styrelse: Ingenjör Bror Edv. Järnh, direktör Gustav Weber, med.doktor
Rune Elmqvist, civilingenjör Albert Magni och advokat Sture
Hövden.
Suppleanter: Diplomingenjör Bertil Edv. Järnh och civilingenjör
Eric Giers.

ELEMA-SCHÖNANDER AB

1957/

1965

Styrelse: Direktör Gustav Weber, med.doktor Rune Elmqvist, advokat Sture Hövden, doktor Josef Wilhelm von Bissing, doktor Paul Dax och advokat Rolf Magrell.

Suppleanter: Direktör Bertil Edv. Järnh och civilingenjör Albert Magni.

1966

Styrelse: Ordinarie ledamöter: Direktör Gustav Weber, med.doktor Rune Elmqvist, doktor Paul Dax, Direktör Johannes Popien, advokat Rolf Magrell och docent Börje Rudewald.

Suppleanter: Diplomingenjör Wolf Gellinek, direktör Bertil Edv. Järnh och civilingenjör Albert Magni.

Thorbjörn Axelsson

Bolagets vinstutdelning

1948	3	%
1949	5	%
1950/56	6	%
1957	8	%
1958	6	%
1959/65	8	%